

Izazovi modernoj državi

ERMA IVOŠ
Filozofski fakultet u Zadru
Sveučilište u Splitu

UDK: 321.01
316.334.4
Pregledni rad
Priljeno 28. lipnja 1994.

U ovom se radu naznačuju problemi koji u suvremenim društvenim uvjetima bitno utječu na oblikovanje institucionalne misije države posebice s aspekta procesa globalizacije. Poimanje klasične uloge države dovedeno je u pitanje u tri bitna aspekta koja se analiziraju, a to su: odnos države i rata, odnos države i teritorija, te odnos države prema shvaćanju vlastite jedinstvenosti i racionalnosti. Pod utjecajem procesa globalizacije doveden je u pitanje klasični identitet države pa se naglašava potreba za redefiniranjem nekih temeljnih pojmova na kojima počiva razumijevanje identiteta države i njene buduće uloge.

Ključne riječi: DRŽAVA, GLOBALIZACIJA, RAT, TERITORIJALNOST, INSTITUCIONALNA MISIJA, IDENTITET, JEDINSTVO, RACIONALNOST

UVOD

U ovom će radu biti riječi o nekim problemima vezanima uz redefiniciju uloge države, a koji nastaju pod utjecajem procesa globalizacije.*) Kako je riječ o složenom i kompleksnom procesu koji se odvija paralelno s procesom fragmentacije pojedinih regija u nove države/nacije, čija sudbina kao i politički procesi transformacije u njima ni iz daleka nisu završeni, ukazat ću samo na neke prisutne tendencije bez umišljaja da se time složen postupak kao što je globalizacija i složen kompleks kakav je država mogu na ovaj način makar i približno apsorbirati.

Proces globalizacije utječe na državu nizom ekonomskih, tehnoloških, kulturnih i ekoloških procesa koji su za mnoge države od prvorazrednog političkog značenja, pa je u tom smislu sve prisutniji zahtjev za redefinicijom institucionalne misije države. Ukratko ću se osvrnuti na tri bitna aspekta ovog fenomena: državu i rat, državu i teritorij, i državu i njeno jedinstvo i racionalnost kao na momente koji upućuju na promjenu institucionalne uloge države, a u tijesnoj su povezanosti sa spomenutim procesima globalizacije.

GLOBALIZACIJA I NOVI IZAZOVI

Dosta je tekstova napisano o globalizaciji kako s ekonomskog tako i s političkog aspekta, a i sam proces definiran je na različite načine. Jedni, na primjer D. Held i A. McGrew (1992), naglašavaju da se globalizacija može predstaviti kao proces s dvije međusobno povezane dimenzije, širinom i intenzitetom. Tako se globalizacija definira kao:

"... univerzalni proces ili skup procesa koji generiraju mnogostrukost veza i međuzavisnosti koje opet transcendiraju državu i društvo u ono što čini suvremeni svjetski sistem ... proces koji istovremeno podrazumjeva intenzifikaciju interakcija i međuzavisnosti među državama i društvima koji konstituiraju modernu svjetsku zajednicu."

Uzimajući u obzir povijesni razvoj i nejednakost moći M. Smith (1992) kaže da se globalizacija reflektira na duži povijesni rok kao *"... intenzivna politička kompeticija koja isprobava svoju moć u različitoj formi."*

*) Prva verzija ovoga rada izložena je na znanstvenom skupu "Zanat sociologa", (Zagreb, travanj 1994); autorica zahvaljuje anonimnom recenzentu na sugestijama...

Drugi autori naglašavaju supstancijalitet globalizacije uglavnom u terminima integracije. Tako H. Johnson (1991) govori o globalizaciji kao nizu univerzalnih ekonomskih i informacijskih procesa koji bi morali kreirati "globalnu ekonomiju kao svjetsko tržište." Za razliku od toga, J. Camilleri i J. Falk (1992) vide globalizaciju kao integraciju različitih svjetskih organizacija, nasuprot procesima regionalne fragmentacije i decentralizacije.

Svaka od navedenih definicija akcentira pojedine aspekte globalizacije, bilo da je sagledava kroz porast međunarodnih organizacija koje utječu na način donošenja ili bit političkih ili ekonomskih odluka, bilo da ističe intenzitet nastale međupovezanosti. Sve zajedno čine teorijski pokušaj promišljanja svijeta u kome živimo i ukazivanja na temeljne odrednice tzv. "novog svjetskog poretka." Međutim, bez obzira za koju se definiciju opredijelili, proces globalizacije ne dotiče sve dijelove svijeta podjednako, a sami smo svjedoci kako se u Europi događaju istovremeno oba procesa, proces ujedinjavanja i globalnog povezivanja na ideji europske unije, dok se na njenom jugu i istoku odvija proces razjedinjavanja, stvaranja novih nacionalnih država, dakle proces fragmentacije.¹⁾

Na jednoj strani svijeta globalizacija znači porast međuzavisnosti, kraj hladnog rata, mir i obećanje nove ere suradnje dok na drugoj strani svijeta svjedočimo daljnjoj fragmentaciji i podjeli među nacijama iz čega su se oblikovale **dvije sfere međunarodne sigurnosti**, od kojih svaka ima svoje norme, vrijednosti i svoj *vlastiti način rješavanja međudržavnih sukoba*.

Ove dvije sfere sigurnosti dijele se ne više prema tradicionalnoj ideološkoj liniji Istok - Zapad već po liniji zavisnosti i ekonomskog razvoja. U prvoj su sferi razvijene industrijske zemlje koje karakterizira mir, prosperitet i stabilnost, a u drugoj sferi nalaze se nerazvijene zemlje ili one u razvoju koje karakterizira rat, nestabilnost i anarhija.²⁾ Države s dugom tradicijom političkog postojanja i koliko-toliko stabilnim ekonomskim prosperitetom, čije se institucije vode na temelju šireg političkog i društvenog konsenzusa, imaju predispozicije pozitivnog reagiranja na procese globalizacije. U ovom kontekstu se institucionalna misija države redefinira na daleko suptilniji način koji odgovara činjenici da se država povlači iz jednog područja, a ekspanzionira u drugo. U svakom slučaju, država se transformira postupno i na temelju javnog konsenzusa.

U drugom slučaju, gdje nedostaje demokratske političke tradicije, država je izvor nestabilnosti. Ona se stalno bori da regenerira i održava svoje simbolične vrijednosti i svetost. Nosioci moći često održavaju svoj režim pozivajući se na nacionalnu sigurnost i njezinu ugroženost te potrebe održavanja države kao takve. Suverenitet i nemiješanje u unutrašnje stvari države koriste se kao argument protiv zahtjeva međunarodne zajednice za poštivanjem ljudskih prava ili raspisivanjem novih izbora. Otvara se zona straha kako bi se pojačala ovisnost naroda od vlasti. Pri tome se režim najčešće služi masovnim medijima kao legitimnim sredstvima preko kojih se kultivira nacionalni mit i prošla slava. Premda je utjecaj procesa globalizacije na ove države ambivalentan, državni suverenitet je u mnogima od njih već ozbiljno načet snagama koje žele smanjiti utjecaj države, a nameću se kroz međunarodne organizacije kao što su MMF, Svjetska banka, Amnesty International, ili neka značajnija TV stanica.

Država ni u kom slučaju nije, kao što se to želi vjerovati, sveta i nedodirljiva, a isto tako ni suverenitet. Suverenitet ima svoju **simboličku i emotivnu vrijednost** ali i on podliježe redefiniciji kako bi preživio s obzirom da se u demokratskim modelima moć difuzno širi na različite političke subjekte u okviru jedne države. U tom smislu centralna vlada/uprava ali i regionalne uprave također se mogu održavati jedino u kontekstu međusobnog uvažavanja i podjele suvereniteta koji neće bitno narušiti stabilnost države.

¹⁾ Autori koji moderne društvene procese nastoje protumačiti kroz optiku *hladnoga rata* tvrde da se opasnost za Zapad nije bitno smanjila te upozoravaju na novu utruku u naoružanju, naročito među novonastalim državama i u zemljama srednjeg Istoka.

²⁾ Proces naoružavanja nastavljaju i nove nacionalne države na Balkanu i u Istočnoj Europi radi zaštite vlastite teritorijalne sigurnosti i suvereniteta.

Potrebno je zapitati se može li se uspostaviti "novi svjetski poredak" ili "svjetsko društvo" ako se ove dvije različite sfere sigurnosti ne pomire? Kao solidna osnova za izmirenje mogu poslužiti zajedničke akcije na rješavanju problema međunarodnog terorizma, ugrožavanja okoline, migracija, trgovine drogom ili AIDS-a kao svjetske epidemije. Međutim, divergentan razvoj dviju sfera i dalje je prisutan trend ali je isto tako prisutan porast značenja univerzalnih ljudskih vrijednosti, izazova i odgovornosti.

DRŽAVA I RAT

Država, njena priroda, razvoj i perspektive države u suvremenom društvu predmet su istraživanja mnogih autora. Krićka istraživanja usmjerena su ne toliko na preferencije vladajućih garnitura, partijske koalicije i slično već na nesumnjivo svojstvo i trajnu **tendenciju države da raste**, uz sve jasnija iskustva koja pokazuju da država uglavnom nije u stanju odgovoriti na sve brojnije zahtjeve svojih građana. G. Poggi (1990) u recentnoj studiji posvećenoj državi drži njenu budućnost podjednako upitnom u liberalno-demokratskim ali i u jednopartijskim sustavima. On, međutim, ne osporava činjenicu da i u jednom i drugom sustavu, premda u različitom omjeru i na različiti način, država još uvijek igra centralnu ulogu u *vođenju državnih poslova*, da apsorpira i upravlja ogromnom količinom društvenog bogatstva i da se pred njom postavljaju zaista mnogi i različiti društveni i socijalni zahtjevi. U oba tipa države *način* na koji država rješava spomenute probleme predmet je kritike i propitivanja. U tome leže i otežavajuće okolnosti zbog kojih nije moguće dati koherentan odgovor na pitanje o novoj institucionalnoj misiji države. Međutim, izazovi pred kojima ona stoji mogu poslužiti barem kao dio odgovora u kome se pravcu kreće njena institucionalna misija (Poggi, 1990).

Jedan od stalnih izazova državi jest rat. O zastrašujućem odnosu države i rata jedva da je potrebno posebno elaborirati. Rat je, osim toga, uvijek bio *ultimativan način* rješavanja problema dvaju suverenih državnih entiteta naročito u pitanjima koje države drže vitalnim, kao što je primjerice teritorij. Ratna snaga države kulminirala je s ogromnim rastom nuklearnog naoružanja velesila koji ih je činio toliko moćnim ali istovremeno i nemoćnim da je blokovska podijeljenost, između ostaloga, bila rezultat politike "ravnoteže straha" između dvaju blokova koji su se razlikovali ideološki, ali ne po zastrašujućoj snazi svoja oružja. Iz poznatih razloga nuklearna revolucija učinila je besmislenom kalkulaciju ratnom opcijom, a obje velesile, SAD i SSSR, opredijelile su se da stanje neizvjesnosti pretvore u izvjesnost i postanu subjekti nove izvjesnosti kada je u pitanju upotreba tog naoružanja. Atomsko oružje nije upotrijebljeno na ljudskoj populaciji još od Nagasakija, ali je zato prema raspoloživim podacima između 1945. i 1985. preko 20 milijuna ljudi poginulo u oko 150 konvencionalnih, lokalnih ratova, a ovoj je mračnoj brojci posljednjih godina i Balkanski potuotok kao svoj prilog.

Na globalnom nivou rivalstvo u nuklearnom naoružavanju zamjenjeno je ekonomskim subverzijama, vrlo efikasnim u sferi ekonomskog iscrpljivanja zemlje suparnika, a one se koriste i danas kao sredstvo očuvanja političke a ne samo ekonomske moći što se može pratiti u odnosima SAD i Zapadne Europe, SAD i Japana ili SAD i Kine, na primjer. Ta nas činjenica, međutim, ne sprječava zaključiti kako su države dugo bile definirane samom činjenicom da su sposobne voditi rat i kroz zahtjeve za financiranjem svoje obrane. Nova instrumentalna uloga države, na čemu se posebno angažiraju značajne međunarodne organizacije (OUN i NATO) vidi se u tome da se teži institucionaliziranju *novih mirovnih oblika* u rješavanju krupnijih konflikata između država te u rukovođenju njihovog suživota i koegzistencije. (Najsvežiji je primjer kako je riješen konflikt između Hrvata i Muslimana u BiH i uloga međunarodne zajednice u tome). Zbog toga se očito teži modernu državu redefinirati kroz *antivojnu i antimilitarističku*, dakle antiratnu opciju, a brigu prebaci na ekonomski razvoj i prosperitet.

DRŽAVA I TERITORIJ

Teritorijalnost je fizička osnova bića svake države, ono što u značajnoj mjeri predstavlja izazov modernej državi - ono što direktno označava državu kao politički entitet jest njezin odnos prema teritoriju. Više je elemenata koji ugrožavaju teritorijalnost države i pred nju postavljaju nova značajna pitanja. Takav je, na primjer, proces *globalizacije vojne moći* prisutan od II svjetskog rata na ovamo koji je kulminirao prijetnjom nuklearnim oružjem ugrožavajući ne samo teritorij jedne države već ljudsku vrstu i planetu u cjelini. Teško da može biti išta globalnije od te prijetnje. Pojedini su autori napravili različite hijerarhije vojne moći koja ugrožava teritorij s obzirom na širinu destruktivnosti. Tako se najčešće susrećemo s podjelom na: a) vojnu moć u rukama supersila koje mogu operirati na svjetskom radijusu, b) vojnu moć u rukama konvencionalnih vojski koje djeluju na regionalnom nivou i c) vojnu moć u rukama gerilskih boraca koji djeluju na lokalnom nivou. Međutim, pojava međunarodnog terorizma bitno je utjecala na izmjenu ove hijerarhije. On naime raspolaže s relativno malom vojnom moći ali je radijus akcije svjetski i uglavnom radi na stvaranju sukoba regionalnog karaktera. Nadalje, Centri za političku strategiju djeluju na još manjem prostoru ali s maksimalnim radijusom, operiraju na globalnom nivou, kontroliraju svjetske informacije i komunikacije tako da su neke države, sa značajnim regionalnim utjecajem, postale relativno bespomoćne u odnosu na prijetnje iz takvih centara moći.

Procesi globalizacije koji dotiču ekonomsku sferu ništa manje ne ugrožavaju teritorijalnost državnih entiteta, počevši od svjetskog tržišta pa do multinacionalnih kompanija koje se umnožavaju gotovo geometrijskom progresijom, kao i različite međuvladine i nevladine organizacije.³⁾ Multinacionalne kompanije su *eksteritorijalne po svojoj konstituciji*, svojim aktivnostima i logici svojih operacija. One transcendiraju nacionalne granice tako što su u stanju utjecati na ljudske potrebe i preferencije. One raspolažu s onim što nazivamo *normativna moć*, a to je oblik društvene moći koji počiva na kontroli nad nečijim vjerovanjima i vrijednostima. Tako je *culture-shaping process* postao značajan sastavni dio ekonomske politike Zapada. Riječ je dakle o procesima iz reda onih koje oblikuju svjetska kretanja, vrijednosti, smisla egzistencije pojedinaca i grupa koje su velika razdoblja religijskih uvjerenja prepustila modernom društvu.

Procesi koji utječu na *distribuciju i penetraciju znanosti* kao i sama istraživanja također utječu na bit teritorijalnosti ponajprije kada se radi o istraživanjima u ekonomskom i vojnoindustrijskom kompleksu. No unatoč tome što su znanstvenici često stavljeni pred samo jednu mogućnost: prihvatiti političke i ekonomske uvjete koji im se postavljaju - znanost je ipak bila u stanju potvrditi svoju transnacionalnu ulogu afirmirajući istinu. I konačno, ono što je također sastavni dio procesa globalizacije a što ne može biti pitanje samo jednog državnog teritorija jesu ekološki problemi, odnos ljudske vrste prema prirodi. Upozorenja da čovjek stalno ugrožava prirodne izvore svoga opstanka stižu već poodavno. No, danas je više nego ikada razvijena svijest da ljudska vrsta ne može opstati na planeti ako se nastavi ugrožavati krhka ravnoteža između prirode i čovjeka. U ovom kontekstu državni je teritorij jako ranjiv zbog ekološki negativnih efekata, koji se ne moraju nužno odvijati na njegovom

3)

	Međuvladine organizacije	Međunarodne nevladine organizacije
1909.	37	176
1951.	123	832
1972.	280	2173
1984.	365	4615

(Prikaz prema - Held, 1989:232)

teritoriju. Dovoljno je podsjetiti na radijus černobilske katastrofe. Osim toga, nema tako sigurnog obrambenog sistema od ekoloških katastrofa kao što su kisele kiše, zagađivanje mora i oceana ili AIDS-a kao svjetske epidemije. Sve ovo ukazuje da države pate od različitih utjecaja sa strane, koji su *ekstrateritorijalnog značenja*, koji ugrožavaju državni teritorij ali se, barem do sada, nisu mogli uspješno rješavati političkim mjerama. Naime, samom ljudskom i državnom aktivnošću zatvaraju se jedni, a otvaraju novi prostori institucionalne uloge države, koja se povlači iz jednih a širi u druge prostore djelovanja, iz ratne u antiratnu misiju, iz političkog radikalizma u ekološki radikalizam, iz političkog izolacionizma u međunarodnu suradnju i kooperaciju.

JEDINSTVO I RACIONALNOST

Do sada spomenuti procesi globalizacije, koji po našem mišljenju dovode u pitanje dosadašnji institucionalni identitet države, spadaju u red onih izvanjskih koji ne obuhvaćaju ono što bismo mogli nazvati državnim "softverom". Tu prije svega mislimo na činjenicu da nije manje važno na koji način država sama *sebe definira i vrednuje*. Analitičari koji se bave unutarnjom politikom ukazuju da i na ovom području ima niz aspekata koji ugrožavaju modernu državu. Među najčešće spominjanima su **jedinstvo i racionalnost**. Pojam jedinstva odnosi se na strukturu države koja je *per definitionem* usmjerena na to da poveže sve društvene subjekte angažirane u političkom životu u okviru jednog teritorija i sa jednim centrom. U tom smislu, centar ima vrhovnu političku inicijativu i on pokreće i koordinira sve druge subjekte tretirajući ih kao komponente kompleksne društvene podjele rada.

Imajući u vidu liberalno-demokratske države, Poggi je ustvrdio da je posljednjih dekada bitno kompromitirana ideja jedinstva u državnoj strukturi, i to prije svega zbog široke autonomije s kojom raspolažu različite državne jedinice i organizacije; one u pravilu ne trpe patronat, bore se između sebe, stupaju u saveze i prekidaju ih kada se gubi zajednički interes (Poggi, 1990). Znamo i iz prakse i iz teorije da je diverzifikacija društvene mreže institucija dovela do fenomena neokorporativizma koji u biti korespondira sa stanjem prije institucionaliziranja države kao "sumae potestas".⁴⁾

Mnoge državne agencije i institucije koje su monopolizirale ekonomsku moć uzurpirale su i javne prerogative nastupajući s pozicija moći. Dakle, sa stajališta *jedinstva kao vrijednosti*, ovaj proces bitno ugrožava identitet države. Na primjer, stalni porast administrativnog aparata i njegovu kompleksnost nije moguće efikasno kontrolirati, prije svega zakonski, baš kao što i prisutnost brojnih političkih partija sve više ugrožava autonomnost izvršnih i zakonskih tijela. Stoga je za mnoge najvažnijim pitanjem postalo: koja partija ili partijska koalicija kontrolira zakonodavstvo? To je pitanje podjednako prisutno u dvopartijskim i višepartijskim sistemima.

Racionalnost bi se prije svega očitovala u *načinu* na koji država funkcionira. Izvorno strukturirana kao unitarni sustav, država je trebala racionalizirati društvene procese kako bi mogla izvršavati svoje prerogative (*Raison d'Etat*). Ona je zamišljena kao racionalno tijelo koje funkcionira mimo religioznih i inih pritisaka a usmjerena je na dobrobit svojih građana za što su potrebne i osobne kvalitete vođe/vodstva (*virtu*, Machiavelli) kao izvora racionaliteta. Povijesno, iskustva o racionalitetu pomaknula su se od vođe i države prema **zakonu** kao izvoru racionaliteta države, tako da se može reći da ukupnost zakona koji se poštuju u jednoj državi čine koherentan sustav i po sebi su garancija njezinoga jedinstva. Iskustvo, međutim, pokazuje da je uporište u zakonodavstvu kao osloncu ali i garanciji državnog racionalnog političkog djelovanja bitno drugačije u odnosu na ideju racionaliteta 18. stoljeća, koja se oslanjala na božje, odnosno prirodne zakone (Locke, Boden). Danas je posebno

⁴⁾ Prije svega, u srednjem vijeku kada je društvo činilo zbir relativno autonomnih centara političke moći.

teško utvrditi u kojoj mjeri zakoni čine skup univerzalno prihvaćenog znanja *par excellence*. Poggi u spomenutoj studiji ide daleko da tvrdi kako, unatoč činjenici što države donose i primjenjuju zakone, pravnici nisu u stanju pokazati u kojem obliku i u kojoj mjeri oni čine uistinu racionalni sustav. Dapače, prema istraživanjima javnog mnijenja proizlazi da u mnogim državama zakon jedva čini racionalni okvir života (Poggi, 1990:186). Naravno da se onda treba pitati, ako to više nije zakon, što je onda ključ racionalnosti države? U skladu s teorijom demokracije, ključ leži u prosvjetljenoj, informiranoj javnosti, čiji se svaki član može obratiti drugima s ciljem da formira svoje mišljenje i da utječe na mišljenje drugih. Tako konstituirana javnost postaje osnovicom za oblikovanje politike koja, oslonjena na svoju javnost postaje racionalnija.⁵⁾ Međutim, uvođenjem masa u politiku, pritisak na mase, manipulacija masama, ideologija, dezinformacije i slično postaju velikim političkim biznisom, a oblikovanje javnog mišljenja posao plaćenih državnih agencija i jačih političkih partija koje kontroliraju medije. No unatoč svim kritikama, unatoč produbljenom jazu između države i društva, države i politike, država je i sama dio procesa globalizacije i kao takva još uvijek dominantan oblik institucionalizirane političke moći, premda trpi od tendencija koje pogađaju same njezine temelje.

Država će nas, kao institucionalizirani oblik političke moći uvesti u 21. stoljeće s nešto izmijenjenom institucionalnom misijom zahvaljujući procesima globalizacije koji, kao što je rečeno, nagrizaju njezin suverenitet, teritorij, jedinstvo, pa i racionalitet - što su pretpostavke na kojima je država nastala.

Imajući to u vidu, možda bi se trebalo zapitati o budućnosti i karakteru hrvatskoga društva/države, koje će nesumnjivo zbog svoje zapadne i europske orijentacije vrlo brzo pasti, ako već nije, pod utjecaj snažnih ekonomskih i političkih procesa transnacionalnog, izvanterritorijalnog podrijetla.

Sociološka bi znanost stoga trebala već sada biti pripravna ući u stručno i znanstveno redefiniranje nekih temeljnih pojmova politike na kojima se hrvatsko društvo rekonstruira. Naime, strukturalne promjene i dinamički razvoj društva traže stalnu interpretativnu aktivnost bez koje nije moguće razumjeti novu stvarnost.

⁵⁾ Ovako zamišljena racionalnost bitno je drukčija u odnosu na "racionalitet" političkog diskursa 18. stoljeća kada su javnost činili punoljetni muškarci, pripadnici društvenog sloja kojem pripada bogatstvo i obrazovanje.

LITERATURA:

1. Held, David (1989) **Political Theory and the Modern State**. Stanford, CA: Stanford University Press.
2. Held, David and Anthony McGrew (1992) **Global Politics: Globalization and the Nation State**. Cambridge, MASS: Blackwell.
3. Held, David (1990) **Modeli demokracije**. Zagreb, Školska knjiga.
4. Smith, Michael (1992) "Modernization, Globalization and the Nation State". **Global Politics**, ? : 254-92.
5. Johnson, Hazel (1991) **Dispelling the Myth of Globalization**. New York, NY: Praeger.
6. Poggi, Gianfranco (1990) **The State its Nature, Development and Prospects**. Stanford, CA: Stanford University Press.
7. Freedman, Lonny (1985) **Atlas of Global Strategy**. New York, NY: Facts on File.
8. Camilleri, Joseph and Jim Falk (1992) **The End of Sovereignty? The Politics of a Shrinking and Fragmented World**. New York, NY: Edward Elgar.

CHALLENGES TO THE MODERN STATE

ERMA IVOŠ

Faculty of Philosophy, Zadar, University of Split

In the essay author discusses contemporary challenges to the state and its institutional mission from the aspect of globalization. The classic role of the state has been changing in different aspects and the author points out three of them: relation between state and war, state and territory and state and the problem of unity and the displacement of rationality. The classical identity of the state has been transformed under the influence of globalization process so that some ground terms about the identity of state and its future role have to be redefined.